

Szakmai beszámoló

Pályázati azonosító: 207108/00402

**„Hitelesség és Élmény – a római császárkor helytartói palotái és a limes.
A feltárás és bemutatás tanulságai, lehetőségei” c. nemzetközi konferencia**

2018. november 5-6.

BTM Aquincumi Múzeum

Bevezetés

A Római Birodalom mintegy 50 császárkori provinciája közül összesen öt esetben rendelkezünk régészeti is biztosan azonosított helytartói palotával a helytartó hivatali székhelyeként ismert városban. Az ötből három (Aquincum (Budapest), Carnuntum (Petronell - Deutsch-Altenburg, Ausztria) , Colonia Claudia Ara Agrippinensium (Köln, Németország)) lelőhely egyben a birodalmi határ, a limes láncolatának elválaszthatatlan részét is képezi, Köln esetében a részlegesen bemutatott palota már régebb óta a világörökségi helyszín. További két lelőhely (Apulum (Gyulafehérvár, Románia), Caesarea Maritima (Caesarea, Izrael) sorsa, kutatástörténete, jelenlegi helyzete szintén fontos tanulságokkal szolgálhat a bemutatás lehetőségeivel, perspektíváival kapcsolatban.

A 2018. novemberében Aquincumban lebonyolított konferencia, egy kis létszámú, de ugyanakkor a hazai szakmai közösség, és a kapcsolódó területek (pl építészek, műemléki szakemberek, városfejlesztők) képviselői számára nyitott tapasztalatcsere szerepét igyekezett betölteni.

A konferencia hazai aktualitását adta az aquincumi helytartói palotát magába foglaló Dunai Limes UNESCO világörökségi nevezésének előrehaladása, valamint a közeli múltban elkészült átfogó fejlesztési koncepciók, melyek az egykori Óbudai Hajógyár területén belül kiemelt jelentőséggel kezelték a helytartói palotakomplexum feltárását és bemutatását. Részben éppen a fejlesztési koncepciók kidolgozása mentén merült fel az igény ennek a nemzetközi konferenciának a megrendezésére, és vált világossá, mennyire elodázhatatlan az aquincumi helytartói palota elvi rekonstrukciójának revízió alá vétele.

Mindeközben Kölnben 2008 óta előkészítés alatt van egy teljesen új múzeumi bemutatása az 1950-es évek óta részlegesen látogatható helytartói palotának, mely 2021 folyamán nyitja meg újra kapuit a nagyközönség előtt. Az előkészítési, és múzeumépítési munka épp a rekonstrukció kérdése szempontjából döntő, és tanulságos fázisába ért.

Az apulumi palota tervszerű kutatása egy kisebb területegységen belül folyamatos jelenleg is, a bemutatásra és hasznosításra vonatkozó koncepció-tervek már korábban készültek, akárcsak a helyszínek Gyulafehérvár dinamikus fejlődő turisztikai kínálatába történő integrálására.

A konferencia program előkészítése során világossá vált, hogy Caesarea Maritima képviselőjét nem tudjuk megszervezni, ugyanakkor igen örömteli volt, hogy egy új, korábban ebben az összefüggésben még nem bemutatott lelőhely legfrissebb ásatási eredményeit is megismerhettük. Az új helyszín Aelium Cetium (St.Pölten, Ausztria) nagyszabású városi ásatása nyomán egy késő római helytartói (?) palota együttes bontakozik ki, mely eltérő kora ellenére is fontos analógia a Kr.u. 1-3. századi helytartói paloták tekintetében.

Annak ellenére, hogy Carnuntum esetében a helytartói palota területén feltárásra alig adódott lehetőség, a közelmúltban egy kiterjedt, és szisztematikus roncsolásmentes kutatás, minden eddiginél pontosabb, részletesebb képet adott a város szerkezetéről, fejlődéséről, és egyes létesítményeiről. A munka fontos eredményekkel szolgált a helytartói palota topográfiai környezete, beágyazottsága, és főleg a közvetlenül kapcsolódó, korábban egyáltalán nem ismert katonai tábor vonatkozásában, mely a helytartói gárda szálláshelye volt. Itt tehát a kapcsolódó létesítmények, és a topográfiai környezet vonatkozásában volt lehetőség olyan megfigyelésekre, mely a többi lelőhely vonatkozásában nem valósulhatott meg.